

Кравченко М. О.
*доцент кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»,
кандидат юридичних наук*

ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ РОЗМІРУ ВИНАГОРОДИ АДВОКАТА

Винагорода адвоката пройшла суттєву трансформацію з моменту появи перших представників цієї професії, а спори щодо неї й по сьогодні не втрачають своєї актуальності. Відповідно до чинного законодавства щодо оплати доручення адвоката використовується спеціальний термін – «гонорар», що означає форму винагороди адвоката за здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги клієнту.

Зміст положень Цивільного кодексу України та Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» дозволяє дійти висновку про свободу змісту договору про надання правової допомоги, а, отже, й розміру винагороди адвоката. Хоча законодавець й визначає ряд факторів, що впливають на її розмір (до прикладу, складність справи, кваліфікація і досвід адвоката, фінансовий стан клієнта тощо), погоджуємося з О. Фоміною, що перелік цих факторів є значно ширшим та може також включати репутацію адвоката та витрачений ним час [1, с. 56]. Враховуючи сучасну ситуацію в країні, обумовлену воєнним станом, вважаємо, що адвокати можуть брати до увагу також зміст доручення та безпосередньо особистість клієнта (до прикладу, якщо допомога надається військовому).

Упродовж тривалого часу однією з найбільш актуальних питань в рамках проблеми винагороди адвоката була можливість використання гонорару успіху. Інтерес до нього обумовлювався як відсутністю прямої заборони в законі щодо його використання, так і непослідовністю судової практики щодо його допустимості.

Сьогодні з впевненістю можна стверджувати, що тема винагороди адвоката набула нової хвилі популярності, про що свідчить проведення на базі Вищої школи адвокатури заходів з підвищення кваліфікації, присвячених саме винагороді адвоката. До прикладу, 02.09.2022 р. відбувся вебінар на тему «Політика ціноутворення та гонорар адвоката: ключові питання та виклики». Програма вебінару передбачала висвітлення таких питань як:

- 1) поширені помилки адвокатів при формуванні політики ціноутворення;
- 2) принципи формування гонорарної політики адвоката;
- 3) фактори, що впливають на розмір гонорару адвоката;
- 4) правила комунікації адвоката з клієнтом про гонорарну політику;
- 5) особливості гонорарної політики під час воєнного стану [2].

Безумовно, звертаючись до адвоката, клієнт очікує одразу отримати інформацію про розмір гонорару, який, бажано, залишиться незмінним за будь-яких обставин. Проте варто враховувати той факт, що під час консультування з приводу доручення адвокату може бути складно визначити увесь спектр дій, які необхідні для виконання доручення. Така ситуація може обумовлюватися як об'єктивними чинниками (зміна законодавства, форс-мажорні обставини тощо), так і суб'єктивними (приховування клієнтом інформації, що стосується справи; умисне надання клієнтом неправдивої інформації та ін.). Отже, вважаємо, що перш ніж адвокат визначить розмір гонорару, він має роз'яснити клієнту: 1) необхідність надати своєчасно інформацію щодо доручення без спотворень; 2) необхідність своєчасно виконувати прохання адвоката, що стосуються справи; 3) умови за яких розмір винагороди може змінитися тощо. Крім того, умова щодо винагороди є істотною умовою договору про надання правової допомоги, а тому порядок та форма її виплати мають бути детально прописані у відповідному пункті договору.

Звернемо увагу, що на актуальність проблематики винагороди адвоката впливає й той факт, що нещодавно Розпорядженням Ради адвокатів України № 140 від 07.09.2022 р. було створено Робочу групу з напрацювання методичних рекомендацій щодо гонорарної практики. До складу цієї групи увійшли досвідчені адвокати, серед них: С. Вилков, О. Малогацький, В. Гвоздій, О. Головченко та інші [3].

Метою цієї групи визначено розробку рекомендацій для адвокатів та формулювання розумних орієнтирів в питаннях визначення розміру та отримання винагороди за надану правову допомогу. Вказані рекомендації мають базуватися на принципі свободи договору і захисті прав та інтересів як клієнтів, так і адвокатів. Цікавим також є той факт, що одним з завдань групи є тлумачення та роз'яснення суддям, які приймають рішення про відшкодування витрат на правову допомогу, від імені адвокатського співтовариства особливостей визначення розміру гонорару адвоката, що має призвести до зменшення випадків, коли суди на власний розсуд зменшують розмір відшкодування витрат на правову допомогу [4].

Сподіваємося, що напрацьовані рекомендації будуть використані всіма адвокатами, адже як відзначав Й. Бронз, адвокату соромно бути користолюбцем, рвачем, не рахуватися з майновим становищем людини, яка звернулася до нього за допомогою [5].

Список використаної літератури:

1. Фоміна О. І. Відносини адвоката з клієнтом за договором про надання правової допомоги: дис. ... докт. філ. 081 «Право». Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2021. 234 с.
2. Сайт Вищої школи адвокатури. URL: <https://www.hsa.org.ua/vebinar-polityka-tsinoutvorennya-ta-gonorar-advok-ata-klyuchovi-pytannya-ta-vyklyky/>

3. Про створення Робочої групи з напрацювання методичних рекомендацій щодо гонорарної практики: Розпорядження № 140 від 07.09.2022 р. URL:https://unba.org.ua/assets/uploads/files/RO_140_07%2010%202022.pdf

4. Відбулося перше засідання Робочої групи з напрацювання методичних рекомендацій щодо гонорарної політики. *Сайт Національної асоціації адвокатів України*. URL: <https://unba.org.ua/news/7649-vidbulosya-pershe-zasidannya-robochoi-grupi-z-napracyuvannya-metodichnih-rekomendacij-shodo-gonorarnoi-politiki.html>

5. Бронз И. Л. Этические проблемы адвокатской деятельности: повторение уроков. *Вісник Одеської адвокатури. Спеціальний випуск: Адвокатська етика*. 2019. С. 17–20.